

ปัญหาการรับช่วงการทำเหมือง การโอนประทานบัตร และสิทธิเรียกร้อง ระหว่างผู้สวมสิทธิการทำเหมืองกับผู้ถือประทานบัตร¹

ปรีชา อุทษ์งาม²

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาการรับช่วงการทำเหมือง การโอนประทานบัตร และสิทธิเรียกร้องระหว่างผู้สวมสิทธิการทำเหมืองกับผู้ถือประทานบัตร ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 ประกอบประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอและการอนุญาตรับช่วงการทำเหมือง และการเลิกรับช่วงการทำเหมือง พ.ศ. 2561 ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอโอนประทานบัตร และการอนุญาตให้โอนประทานบัตร พ.ศ. 2561 ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอโอนประทานบัตรและการอนุญาตให้โอนประทานบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2566 และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องการสวมสิทธิการทำเหมือง พ.ศ.2565 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความหมายประวัติความเป็นมาวิวัฒนาการแนวคิดทฤษฎี ตลอดจนมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญารับช่วงสิทธิการทำเหมือง สัญญาโอนประทานบัตร และสิทธิเรียกร้องของผู้สวมสิทธิการทำเหมืองที่มีต่อผู้ถือประทานบัตร ทรัพยากรแร่เป็นของรัฐ³ ทำให้รัฐมีสิทธิให้เอกชนรายได้เข้าถึงการใช้ประโยชน์จากแร่ก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เมื่อสิทธิในการทำเหมืองตามประทานบัตรปกติแล้วเป็นเรื่องการให้สิทธิเฉพาะตัวบุคคลไม่ให้มีการเปลี่ยนตัวผู้ทำเหมืองหรือผู้ถือประทานบัตร หากแต่มิได้เป็นการห้ามแบบเด็ดขาดเสียทีเดียว เพียงแต่การจะเปลี่ยนตัวผู้ทำเหมืองหรือผู้ถือประทานบัตร จะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐผู้ออกประทานบัตรเสียก่อน⁴ ซึ่งตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการรับช่วงการทำเหมือง การโอนประทานบัตร และสิทธิเรียกร้องระหว่างผู้สวมสิทธิการทำเหมืองกับผู้ถือประทานบัตร โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์จุฑามาศ นิสารัตน์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์เรืองยศ แสนภักดี และ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสุวรรณ

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ จุมพต สายสุนทร , กฎหมายระหว่างประเทศ International law, พิมพ์ครั้งที่ 12 (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559), หน้า 252.

⁴ อานา จวงษ์บัณฑิต, กฎหมายแร่, พิมพ์ครั้งที่ 1 (ปทุมธานี : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561), หน้า 166.

ได้กำหนดให้เปลี่ยนตัวผู้ทำเหมืองได้ 3 วิธีคือ 1.การรับช่วงการทำเหมือง 2.การโอนประทานบัตร และ 3.การสวมสิทธิการทำเหมือง ดังนี้ จะทำให้มีบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้ออกประทานบัตรกับผู้ถือประทานบัตรเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวในการทำเหมืองตามประทานบัตร ซึ่งได้แก่ 1.ผู้รับช่วงการทำเหมือง 2.ผู้รับโอนประทานบัตร และ 3.ผู้สวมสิทธิการทำเหมือง เมื่อมีบุคคลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยได้กำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบตามประทานบัตรและตามกฎหมายที่มีต่อรัฐหรือผู้ออกประทานบัตรและบุคคลภายนอกไว้แตกต่างกันไป หากแต่มิได้มีการกำหนดถึงสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ระหว่างผู้ถือประทานบัตรกับผู้รับช่วงการทำเหมือง หรือผู้ถือประทานบัตรกับผู้รับโอนประทานบัตร หรือผู้ถือประทานบัตร(เดิม)กับผู้สวมสิทธิการทำเหมือง ซึ่งเป็นเอกชนด้วยกัน ซึ่งปัจจุบันผู้ศึกษาเห็นว่า การที่ไม่มีข้อกำหนดเรื่อง สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบระหว่างบุคคลดังกล่าวไว้ทำให้เกิดความคลุมเครือและไม่ชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้ทำการศึกษาปัญหาการรับช่วงการทำเหมือง การโอนประทานบัตร และสิทธิเรียกร้องระหว่างผู้สวมสิทธิการทำเหมืองกับผู้ถือประทานบัตร ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 ประกอบประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอและการอนุญาตรับช่วงการทำเหมือง และการเลิกรับช่วงการทำเหมือง พ.ศ. 2561 ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอโอนประทานบัตร และการอนุญาตให้โอนประทานบัตร พ.ศ. 2561 ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอโอนประทานบัตรและการอนุญาตให้โอนประทานบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2566 และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องการสวมสิทธิการทำเหมือง พ.ศ.2565 พบว่ายังมีปัญหาอยู่หลายประการ สามารถสรุปได้ดังนี้

ประการแรก ปัญหาของสัญญารับช่วงสิทธิทำเหมืองระหว่างผู้ถือประทานบัตรกับผู้รับช่วงทำเหมืองในการรับช่วงทำเหมือง ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 มาตรา 71 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ถือประทานบัตรยอมให้ผู้อื่นรับช่วงการทำเหมืองไม่ว่าเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของเขตเหมืองแร่ เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตจากผู้ออกประทานบัตร” วรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้ถือประทานบัตรที่ได้ให้ผู้อื่นรับช่วงการทำเหมืองตามวรรคหนึ่งยังคงมีหน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมาย และให้ผู้รับช่วงทำเหมืองนั้นมีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบตามกฎหมายในส่วนที่รับช่วงการทำเหมืองเช่นเดียวกับผู้ถือประทานบัตร” และวรรคสาม บัญญัติว่า “การยื่นคำขอและการอนุญาตการรับช่วงทำเหมืองและการเลิกการรับช่วงการทำเหมือง ให้

เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด” ซึ่งหมายความว่า ให้ผู้รับช่วงการทำเหมืองนั้นมีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบตามกฎหมายในส่วนที่รับช่วงการทำเหมืองเช่นเดียวกับผู้ถือประทานบัตร และให้ผู้ถือประทานบัตรที่ได้ให้ผู้รับช่วงการทำเหมืองยังคงมีหน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมายอยู่เช่นเดิม ซึ่งถือว่าในขณะเดียวกันในหนี้หรือหน้าที่เดียวกันตามประทานบัตรและตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 รัฐมีลูกหนี้สองคนพร้อมกัน คือผู้ถือประทานบัตรและผู้รับช่วงการทำเหมือง ซึ่งสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบดังกล่าวเป็นสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบที่มีต่อรัฐหรือผู้ออกประทานบัตรและบุคคลภายนอก โดยมีได้กำหนดถึงสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบระหว่างถือประทานบัตรกับผู้รับช่วงการทำเหมือง และเมื่อพิจารณาต่อไปอีกจะเห็นได้ว่า หนี้หรือหนี้ที่หนี้รัฐสามารถเรียกหรือบังคับชำระหนี้ได้โดยสิ้นเชิงจากคนหนึ่งคนใดแต่เพียงผู้เดียว จึงทำให้เกิดปัญหาถึงผลแห่งหนี้ในอันที่จะต้องปฏิบัติหรือชำระหนี้ดังกล่าวนี้เป็นหนี้ร่วมระหว่างผู้ถือประทานบัตรกับผู้รับช่วงการทำเหมืองซึ่งเป็นเอกชนด้วยกันในอันที่จะต้องชำระแก่รัฐผู้ออกประทานบัตรหรือไม่ หากเป็นหนี้ร่วมเป็นหนี้ร่วมที่เกิดขึ้นจะถือว่าเกิดขึ้นโดยผลของกฎหมายหรือผลของสัญญา และผลแห่งหนี้จะเป็นเช่นใดกรณีหากผู้ถือประทานบัตรกับผู้รับช่วงการทำเหมืองผู้หนึ่งผู้ใดได้ชำระหนี้ให้แก่รัฐไปแล้วบางส่วนหรือทั้งหมด หรือหักกลบลบหนี้ หรือได้รับการปลดหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนจะมีผลถึงอีกคนหนึ่งหรือไม่ และที่สำคัญหนี้ดังกล่าวใครจะเป็นผู้รับผิดชอบและในสัดส่วนเท่าใด และปัญหาที่สืบเนื่องต่อกันมาคือฝ่ายที่ชำระไปแล้วจะสามารถไต่เบี่ยเอาจากอีกฝ่ายหนึ่งได้หรือไม่เพียงใด มิได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ไว้ และแม้จะมีการออกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอและการอนุญาตรับช่วงการทำเหมืองและการยกเลิกการรับช่วงการทำเหมือง พ.ศ.2561 ก็ตาม แต่ก็ไม่ได้กำหนดเรื่องหนี้หรือหนี้ที่และความรับผิดชอบระหว่างผู้ถือประทานบัตรกับผู้รับช่วงการทำเหมืองไว้ให้ชัดเจนเช่นกัน ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย

ประการที่สอง ปัญหาของสัญญาโอนประทานบัตรระหว่างผู้ถือประทานบัตรกับผู้รับโอนประทานบัตรในการโอนประทานบัตร ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 มาตรา 72 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรประสงค์จะโอนประทานบัตรต้องได้รับอนุญาตจากผู้ออกประทานบัตร” วรรคสองบัญญัติว่า “การยื่นคำขอโอนประทานบัตรตามวรรคหนึ่ง ให้

⁵ วิปัญญา อุตระศักดิ์, “ผลทางกฎหมายของโมฆะกรรมในกรณีลูกหนี้ร่วม”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2559), หน้า 21.

ผู้ถือประทานบัตรและผู้ประสงค์จะรับโอนยื่นคำขออนุญาตต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่” วรรคสามบัญญัติว่า “ผู้รับ โอนประทานบัตรต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ถือประทานบัตรและต้องรับโอนไปซึ่งสิทธิและหน้าที่ของผู้ถือประทานบัตรตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประทานบัตร” วรรคสี่บัญญัติว่า “การอนุญาตให้โอนประทานบัตรจะกระทำได้อต่อเมื่อได้มีการชำระหนี้สินที่ค้างชำระตามพระราชบัญญัตินี้แต่เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่จนครบถ้วนแล้ว” และวรรคห้าบัญญัติว่า “การยื่นคำขอโอนประทานบัตรและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด” จากบทบัญญัติดังกล่าว การโอนประทานบัตรมีลักษณะโอนไปแบบเด็ดขาด กล่าวคือ โอนไปทั้งสิทธิและหน้าที่ตามประทานบัตรทั้งหมด เมื่อโอนไปแล้วผู้ถือประทานบัตรเดิมก็ไม่ต้องมีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายอีกต่อไป สัญญาระหว่างผู้ถือประทานบัตรกับผู้รับโอนประทานบัตรจะมีความเหมือนกันกับการโอนสิทธิเรียกร้องหรือโอนหนี้ คู่สัญญาสามารถทำข้อตกลงเรื่องผลประโยชน์ร่วมกันหรือต่างตอบแทนซึ่งกันได้ ส่วนเรื่องสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบผู้รับโอนประทานบัตรต้องรับสิทธิและหน้าที่ของผู้ถือประทานบัตรไปทั้งหมดในอันจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายต่อรัฐหรือผู้ออกประทานบัตรหรือบุคคลภายนอกผู้ได้รับความเสียหาย และลูกหนี้ของรัฐก็จะมีเพียงคนเดียวเช่นเดิม คือผู้รับโอนประทานบัตรเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายกลับมิได้กำหนดไว้ว่า ผู้รับโอนจะต้องรับเอาความรับผิดชอบของผู้ถือประทานบัตรซึ่งได้ก่อไว้ก่อนมีการโอนประทานบัตรด้วยหรือไม่ ทั้งนี้แม้จะกำหนดไว้ว่าผู้ออกประทานบัตรจะอนุญาตให้โอนประทานบัตรก็ต่อเมื่อได้มีการชำระหนี้สินที่ค้างชำระตามพระราชบัญญัตินี้จนครบถ้วนแล้วก็ตาม ซึ่งหากพิจารณาเพียงผิวเผินก็จะทำให้เข้าใจว่าหนี้ทุกอย่างที่มีต่อรัฐได้ถูกชำระครบถ้วนไปแล้วก่อนมีการอนุญาตให้โอนประทานบัตร และความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากการทำเหมืองเป็นความรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกที่สามารถพบเห็นได้ก่อนมีการโอนประทานบัตรก็อาจจะไม่เป็นปัญหามากเพราะคู่สัญญาสามารถตกลงกันได้ แต่หากความรับผิดชอบดังกล่าวได้เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ถือประทานบัตรก่อนโอนประทานบัตรแต่กลับปรากฏผลให้เห็นภายหลังมีการโอนประทานบัตรให้แก่ผู้รับโอนไปแล้ว เช่นนี้แล้ว ย่อมมีปัญหาวารัฐหรือบุคคลภายนอกจะบังคับให้ใครต้องรับผิดชอบ และหากบุคคลภายนอกหรือรัฐผู้ออกประทานบัตรตีความว่าผู้รับโอนต้องรับผิดชอบไปเพราะได้รับมาทั้งสิทธิและหน้าที่ของผู้ถือประทานบัตรตามกฎหมาย เช่นนั้นก็ย่อมจะเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้รับโอนประทานบัตรที่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในสิ่งที่ตนไม่ได้กระทำ และหากผู้รับโอน

ได้ชำระแก่รัฐหรือผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลภายนอกไปจะสามารถไปไต่เบี่ยเอาจากผู้ถือประทานบัตรเดิมได้หรือไม่ และแม้รัฐจะได้ออกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอโอนประทานบัตรและการอนุญาตให้โอนประทานบัตร(ฉบับที่ 1) พ.ศ.2561 และ(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2566 ก็ตาม แต่ก็ไม่ได้กำหนดเรื่องสิทธิ หน้าทีหรือความรับผิดชอบระหว่างผู้ถือประทานบัตรกับผู้รับโอนเกี่ยวกับกรณีปัญหาดังกล่าวไว้ให้ชัดเจนแต่อย่างใด ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย

ประการที่สาม ปัญหาการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้สวมสิทธิการทำเหมืองต่อผู้ถือประทานบัตรซึ่งสิ้นสุดลงก่อนประทานบัตรสิ้นอายุ ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 มาตรา 75 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่สิทธิของผู้ถือประทานบัตรสิ้นสุดลงก่อนประทานบัตรสิ้นอายุผู้ถือประทานบัตรอาจจัดให้มีการประมูลเพื่อให้ผู้ชนะการประมูลเข้าสวมสิทธิการทำเหมืองตามประทานบัตรนั้นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด” และวรรคสองบัญญัติว่า “ผู้ได้รับอนุญาตให้สวมสิทธิการทำเหมืองตามวรรคหนึ่ง มีสิทธิ หน้าที และความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัตินี้ตามอายุประทานบัตรเดิมที่เหลืออยู่ และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประทานบัตรนั้น” จากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเกิดเหตุการณ์ที่สำคัญคือไม่มีคนทำเหมืองตามประทานบัตร การสวมสิทธิการทำเหมืองจะเกิดขึ้นเมื่อผู้ถือประทานบัตรได้สิ้นสุดสิทธิลงแล้ว และไม่ได้เกิดขึ้นภายใต้ข้อตกลงหรือสัญญาระหว่างผู้ถือประทานบัตรกับผู้สวมสิทธิ แต่การสวมสิทธิการทำเหมืองเกิดขึ้นภายใต้สัญญาระหว่างรัฐผู้ออกไปประทานบัตรกับผู้สวมสิทธิการทำเหมือง ทำให้ผู้ถือประทานบัตรกับผู้สวมสิทธิไม่มีนิติสัมพันธ์ใดๆต่อกันโดยตรง แต่อย่างไรก็ตามผู้สวมสิทธิการทำเหมืองย่อมได้ประโยชน์จากการทำเหมืองของผู้ถือประทานบัตรในช่วงเวลาที่ผ่านมามากก็น้อย การเกิดรอยต่อที่สำคัญดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาว่า หน้าทีและความรับผิดชอบอื่น เช่น ความรับผิดชอบในเรื่องละเมิดผู้อื่นจากการทำเหมืองที่เกิดแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพยากรสิน หรือสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 139 ซึ่งหากเป็นความเสียหายเกิดจากการทำเหมืองของผู้ถือประทานบัตร(เดิม)ซึ่งเกิดขึ้นก่อนกาสิทธิการทำเหมืองสิ้นสุดลง แต่ผลของความเสียหายเกิดผลเสียหายขึ้นให้เห็นและมีผลกระทบต่อบุคคลภายนอกหลังจากผู้สวมสิทธิการทำเหมืองเข้าสวมสิทธิแล้ว ผู้เสียหายจะไปเรียกให้ใครเป็นผู้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าว ซึ่งประเด็นปัญหาดังกล่าวทั้งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องการสวมสิทธิการทำเหมือง พ.ศ.2565 ไม่ได้กำหนดไว้แต่อย่างใด ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย

ดังนั้นแล้วเพื่อให้การรับช่วงการทำเหมือง การโอนประทานบัตร และการสวมสิทธิการทำเหมือง เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองซึ่งเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 จากการศึกษาคำว่าผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะต่อประเด็นปัญหา ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาของสัญญารับช่วงสิทธิทำเหมืองระหว่างผู้ถือประทานบัตรกับผู้รับช่วงทำเหมืองในการรับช่วงทำเหมือง ผู้ศึกษาเห็นว่า รัฐควรกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ และความรับผิดชอบระหว่างผู้ถือประทานบัตรกับผู้รับช่วงการทำเหมืองไว้ เพราะจะทำให้เกิดความชัดเจนในสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบระหว่างผู้ถือประทานบัตรกับผู้รับช่วงการทำเหมือง จึงเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติม ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอและการอนุญาตรับช่วงการทำเหมือง และการเลิกรับช่วงการทำเหมือง พ.ศ. 2561 โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมออกประกาศกระทรวงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 โดยเพิ่มเติมหมวด 4 กำหนดชื่อหมวดว่า “สิทธิและหน้าที่ระหว่างผู้ถือประทานบัตรกับผู้รับช่วงทำเหมือง” โดยกำหนดให้เพิ่มเติมว่า

“หมวด 4

ข้อ 15 ให้หน้าที่หรือหนี้หรือความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 อันเกิดจากการรับช่วงทำเหมืองตามประทานบัตร เป็นหนี้ร่วมซึ่งผู้ถือประทานบัตรกับผู้รับช่วงการทำเหมืองต้องรับผิดชอบร่วมกัน

ถ้าความรับผิดชอบดังกล่าวตามวรรคก่อนเกิดจากการกระทำของผู้ถือประทานบัตรหรือผู้รับช่วงการทำเหมืองเพียงฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด และผู้ถือประทานบัตรหรือผู้รับช่วงการทำเหมืองฝ่ายซึ่งไม่ได้เป็นผู้ก่อความรับผิดชอบเช่นนั้นได้ชำระแก่นี้หรือชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ออกประทานบัตรหรือรัฐหรือบุคคลภายนอกไปแล้ว ให้มีสิทธิไต่เบี่ยเอาจากฝ่ายผู้ก่อให้เกิดความรับผิดชอบได้

ให้นำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเรื่องลูกหนี้และเจ้าหนี้หลายคน มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

2. ปัญหาของสัญญาโอนประทานบัตรระหว่างผู้ถือประทานบัตรกับผู้รับโอนประทานบัตรในการโอนประทานบัตร ผู้ศึกษาเห็นว่า รัฐควรกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเกี่ยวกับหน้าที่ และความรับผิดชอบระหว่างผู้ถือประทานบัตรกับผู้รับโอนประทานบัตรไว้ เพราะจะทำให้เกิดความชัดเจนในสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ถือประทานบัตรกับผู้รับโอนประทานบัตร จึงเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติม ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์

วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอโอนประธานบัตร และการอนุญาตให้โอนประธานบัตร พ.ศ. 2561 โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมออกประกาศกระทรวงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 เพิ่มเติมหมวด 4 โดยกำหนดชื่อหมวดว่า “สิทธิและหน้าที่ระหว่างผู้ถือประธานบัตรกับผู้รับโอนประธานบัตร” โดยกำหนดให้เพิ่มเติมว่า

“หมวด 4

ข้อ 13 ให้หน้าที่หรือหนี้หรือความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 อันเกิดจากการทำเหมืองตามประธานบัตรซึ่งเกิดขึ้นก่อนมีการโอนประธานบัตร โดยสมบูรณ์ เป็นหนี้ร่วมซึ่งผู้ถือประธานบัตรกับผู้รับโอนประธานบัตรต้องรับผิดชอบร่วมกัน

ให้ผู้รับโอนประธานบัตรซึ่งได้ชำระหนี้ตามวรรคก่อนให้แก่ผู้ถือประธานบัตรหรือรัฐหรือนุคคลภายนอกผู้ได้รับความเสียหายไปแล้ว มีสิทธิไล่เบี้ยเอาจากผู้ถือประธานบัตรได้เต็มจำนวน”

3. ปัญหาการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้สวมสิทธิการทำเหมืองต่อผู้ถือประธานบัตรซึ่งสิ้นสุดลงก่อนประธานบัตรสิ้นอายุกรณีผู้ถือประธานบัตรคืนสิทธิตามประธานบัตรทั้งหมด ผู้ศึกษาเห็นว่า รัฐควรมีมาตรการเพื่อคุ้มครองบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการทำเหมืองไว้ก่อนจะคุ้มครองสิทธิของผู้ทำเหมือง เพราะจะทำให้เกิดความชัดเจนในสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ถือประธานบัตรกับผู้รับช่วงการทำเหมืองด้วย จึงเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องการสวมสิทธิการทำเหมือง พ.ศ.2565 โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมออกประกาศกระทรวงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 75 แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 เพิ่มเติม ข้อ 8 โดยกำหนดว่า

“ข้อ 8 ในกรณีที่สิทธิของผู้ถือประธานบัตรสิ้นสุดลงก่อนประธานบัตรสิ้นอายุเพราะเหตุผู้ถือประธานบัตรคืนประธานบัตรทั้งหมด ให้หน้าที่หรือหนี้หรือความรับผิดชอบจากการทำเหมืองตามประธานบัตรซึ่งเกิดขึ้นก่อนมีการคืนประธานบัตรทั้งหมดเป็นหนี้ร่วมซึ่งผู้ถือประธานบัตรกับผู้สวมสิทธิการทำเหมืองต้องรับผิดชอบร่วมกัน

ให้ผู้สวมสิทธิการทำเหมืองซึ่งได้ชำระหนี้หรือค่าสินไหมให้แก่ผู้ถือประธานบัตรหรือบุคคลภายนอกผู้ได้รับความเสียหายไปแล้ว มีสิทธิไล่เบี้ยเอาจากผู้ถือประธานบัตรได้เต็มจำนวน”

เอกสารอ้างอิง

จุมพต สายสุนทร. กฎหมายระหว่างประเทศ **International law**. พิมพ์ครั้งที่ 12.

กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์วิญญูชน,2559.

อำนาจ วงศ์บัณฑิต. กฎหมายแร่. พิมพ์ครั้งที่ 1. ปทุมธานี : โครงการตำราและเอกสาร

ประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561.

วิปัญญา อุตศักดิ์. ผลทางกฎหมายของโมฆียกรรมในกรณีลูกหนี้ร่วม. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2559.

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอ
และการอนุญาตรับช่วงการทำเหมือง และการเลิกรับช่วงการทำเหมือง พ.ศ. 2561

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอโอน
ประทานบัตร และการอนุญาตให้โอนประทานบัตร พ.ศ. 2561

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอโอน
ประทานบัตรและการอนุญาตให้โอนประทานบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2566

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องการสวมสิทธิการทำเหมือง พ.ศ.2565